

Leve(n) buiten de lijntjes

eisen
pakket

furia

FEMINISTISCH
KRITISCH & SOLIDAIR

deBuren

CULTUUR GENT

gent:

Vlaanderen
is gelijke kansen

www.furiavzw.be/dag-van-het-feminisme

Ham 72, 9000 Gent

Dag van het feminisme 11-11-2023

Beleidsaanbevelingen

Op de dag van het feminisme 2023 stelt Furia een pakket beleidsaanbevelingen voor. Hiermee wil Furia een antwoord formuleren op actuele uitdagingen op drie terreinen: relatie- en samenlevingsvormen, wonen en reproductieve rechten.

Deze beleidsaanbevelingen kaderen in een feministische maatschappijvisie die werk wil maken van:

- Een zorgzame samenleving met een economie in dienst van kwaliteitsvol leven van mens en planeet.
- Een samenleving waarin geen plaats is voor discriminatie en uitsluiting.
- Een samenleving waarin gelijkheid, vrijheid, solidariteit en duurzaamheid centraal staan.

Actuele tendenzen gaan hier lijnrecht tegenin en hollen basisrechten steeds meer uit:

- Nieuwe voorrangsregels willen kinderopvang voortaan voorbehouden aan ouders die met het gezin minimaal ½ werken of een opleiding volgen. Gezinnen zullen de optelsom moeten maken. Wanneer de ene partner voltijds werkt en de andere halftijds komen ze er niet. Ook alleenstaande ouders die de lat niet halen, vallen uit de boot. Het percentage voorbehouden plaatsen voor kwetsbare groepen wordt gehalveerd. Nochtans maken lage inkomensgroepen nu al maar half zoveel gebruik van kinderopvang.
- Verschillende politici nemen huisvrouwen in het vizier. In hun betoog is het alsof zorgen voor kinderen of hulpbehoevende familieleden geen werk is. Bijzonder cynisch ook in een context van crisis in de kinderopvang met enorme tekorten.
- Sinds begin dit jaar zijn de regels voor ouderschapsverlof en tijdskrediet voor zorg strenger. De striktere anciënniteitsvoorwaarden maken dat nog meer ouders in preciaire arbeidsstatuten uit de boot vallen.
- Om de wachtlijsten voor personen met een handicap aan te pakken, wordt personen met een handicap voorgesteld akkoord te gaan met een onmiddellijk toegekend deelbudget. Eerder toegekende budgetten worden intussen onder het mom van actualisering ingekrompen.
- Sociale huurders moeten aan steeds nieuwe extra voorwaarden voldoen. Zo moeten nieuwkomers sinds begin dit jaar na 2 jaar een hoger niveau van Nederlandse taalkennis behaald hebben. Het is sinds begin dit jaar ook verplicht om je in te schrijven als werkzoekende bij de VDAB. Er is geen uitzondering voor mantelzorgers, huisvrouwen en -mannen of wie zorg opneemt voor een familielid waarvoor geen opvang is. Intussen neemt de wooncrisis alsmaar grotere proporties aan.

Deze beleidstendenzen zetten in op voorwaardelijkheid, sancties en stigmatisering. Hierbij komen vooral kwetsbare groepen in het vizier. Furia laakt deze uitholling van basisrechten en de polariserende opsplitsing van de samenleving in “goede” burgers (met betaalde baan, een hoog inkomen en goede kennis van het Nederlands) en “slechte burgers” (die hierover niet beschikken). De focus op individuele verantwoordelijkheid gaat ten koste van de collectieve inspanning voor het welzijn van iedereen.

Ook internationale ontwikkelingen baren zorgen: De vele conflicten in de wereld stellen in het bijzonder vrouwen voor extreme uitdagingen. Keer op keer blijkt seksueel geweld als oorlogswapen ingezet te worden. Dat raakt in het bijzonder meisjes en vrouwen. Bovendien nemen vrouwen het leeuwendeel van de zorg voor het dagelijks leven op zich terwijl levensnoodzakelijke goederen erg schaars zijn en veilige medische hulp ontbreekt. Zwangere vrouwen zijn bijzonder kwetsbaar. Zo schat het VN-bevolkingsfonds dat er in Gaza 50.000 vrouwen zwanger zijn waarvan 5.500 binnenkort bevallen zonder toegang tot veilige medische hulp.

I. RELATIE- EN SAMENLEEVFORMEN

Naast het klassieke hetero- 'kerngezin' bestaan steeds meer andere samenlevingsvormen: nieuw samengestelde gezinnen, éénoudergezinnen, intergenerationeel samenleven, LAT-relaties, samenhuizende vrienden, pleeggezinnen, same sex koppels, gemengde koppels, relaties met meer dan twee... Wie niet in een klassieke relatievorm leeft, botst op tal van barrières. De wet- en regelgeving, maar ook hulpverlening hinkt achterop.

1. Stem wet- en regelgeving af op de diversiteit aan relatievormen

- **Richt een expertencommissie op die voorstellen uitwerkt om het familierecht af te stemmen op de diversiteit aan relatievormen.**

Dat veronderstelt onder meer het genderneutraal maken van het afstammingsrecht, het uitwerken van een wettelijk kader voor draagvrouwschap, meerouderschap en sociaal ouderschap of zorgouderschap, het openstellen van de wettelijke samenwoning voor meer dan twee personen, de invoering van een recht op alimentatie of een andere vorm van financiële solidariteit na beëindiging van een (langdurige) samenlevingsrelatie, het uitdenken van een juridische basis voor duurzame niet-romantische relaties, erkenning van familiebanden die in het buitenland gevormd zijn...

- **Maak verlofstelsels inclusief:**

- De huidige regelgeving voor thematische verloven en tijdskrediet loopt ver achter op de veelheid aan en diversiteit van intense zorgrelaties en de realiteit van "chosen families". Vandaag kunnen verlofstelsels enkel opgenomen worden voor naaste familieleden of door samenwonenden. Men kan bijvoorbeeld geen beroep doen op een verlofstelsel om zorg op te nemen voor een vriendin. Wie een LAT-relatie heeft, kan evenmin zorgverlof opnemen voor een partner. Furia vraagt het **opentrekken van verlofstelsels voor niet-verwanten en niet-samenwonenden met een duurzame relatie**.
- De lijst van gebeurtenissen die recht geven op omstandigheidsverlof is geënt op gehuwden en (wettelijk) samenwonenden en katholieke rituelen. Het gaat om aanvullende wetgeving. Het recht op omstandigheidsverlof wordt in de private sector vastgelegd in de arbeidsovereenkomst en collectieve arbeidsovereenkomsten. Furia roept **werkgevers en sociale partners overheden op om het omstandigheidsverlof af te stemmen op de diversiteit aan relatie- en gezinsvormen en om het uit te breiden naar andere erkende levensbeschouwingen. De verschillende overheden in ons land moeten dezelfde oefening maken voor hun ambtenaren**.

- **Schaf het statuut van samenwonende af voor vervangingsinkomens**

Wie vandaag een uitkering krijgt als gevolg van een handicap, werkloosheid... verliest een deel bij samenwonen. Die "prijs van de liefde" raakt wie het kwetsbaarst staat. De regeling geldt niet alleen voor romantische relaties, maar ook voor wie samenwoont met familie of vrienden. Mensen met een inkomen uit werk kunnen probleemloos samenwonen en genieten van de voordelen ervan. Mensen met een uitkering daarentegen hebben die vrijheid niet. Familiale en sociale solidariteit wordt bij hen afgestraft.

Iedereen moet de vrije keuze hebben om al dan niet samen te wonen zonder in een financiële afhankelijkheidspositie geduwd te worden. Daarom bepleit Furia de afschaffing van het statuut van samenwonende in de werkloosheid, ziekteverzekering en sociale bijstand. Vooral vrouwen zijn hiervan het slachtoffer. Ze zijn oververtegenwoordigd in de categorie van samenwonenden.

- **Geen deelbudget en actualisering meer voor mensen die recht hebben op een assistentiebudget**

Ook mensen met een handicap hebben recht op een familieleven, om zelfstandig te wonen en deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Slechts een deel van het toegekende budget uitkeren of het verplaatsen naar een lagere budgetcategorie zijn geen oplossingen voor de wachtlijsten. De Raad van State veroordeelde dergelijke ingrepen in mei 2023 als ongrondwettelijk.

2. Neem seksuele gezondheid en relationele vaardigheden op in de leerplannen en ondersteun scholen in de ontwikkeling van een brede visie hierop

In de nieuwe onderwijsdoelen voor de 2de en 3de graad van het secundair onderwijs is relationele en seksuele vorming voortaan facultatief, als mogelijk maar niet verplicht onderdeel van de “respectvolle en constructieve interactie met anderen”.

Nochtans is de nood groot:

- Jongeren halen steeds vaker informatie bij influencers op Tik Tok en porno. Misinformatie op sociale media en het dagelijkse bombardement aan geijkte lichamen maakt het des te belangrijker om hun de juiste informatie aan te reiken.
- Uit de resultaten van de nieuwste schoolklimaat-enquête van çavaria blijkt dat 6 op 10 LGBTQIA+-jongeren zich onveilig voelen op school.
- Jongeren zijn zelf vragende partij voor seksuele opvoeding. Ze missen vooral informatie over relatievorming in al zijn diversiteit en de positieve aspecten van seksualiteit.

Internationale verdragen onderstrepen het belang zo’n brede seksuele opvoeding:

- Het opvolgingscomité van het CEDAW-verdrag, het VN-verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen dat België onderschrijft, maant aan om hier werk van te maken. Het comité beveelt aan om seksuele gezondheid en seksuele opvoeding “op een toegankelijke, leeftijdsgerichte en gendergevoelige manier aan bod te laten komen in de leerplannen van alle onderwijsniveaus”.
- Ook het Verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld op vrouwen, vraagt om werk te maken van sensibilisering in het onderwijs over grenzen in interpersoonlijke relaties en het recht op persoonlijke integriteit.

Daarom roept Furia de onderwijsverstrekkers op om seksuele gezondheid en relationele vaardigheden op te nemen in de leerplannen en hun scholen maximaal te ondersteunen in de ontwikkeling van een brede visie hierop. Alleen zo kunnen we een schoolklimaat verzekeren waarin alle leerlingen zich goed voelen in hun vel en groeien in hun relationele vaardigheden zonder over elkaars grenzen te gaan.

3. Voorkom geweld en bied gepaste hulp

De uitrol van de Zorgcentra na Seksueel Geweld en de Family Justice Centres, de “wraakpornowet” over het niet consensueel verspreiden van seksueel getinte beelden en de wet op femicide tijdens de voorbij legislatuur zijn belangrijke stappen. Dat belet niet dat de cijfers van gendergerelateerd geweld schrikbarend hoog blijven:

- Eén op zeven Belgische vrouwen heeft af te rekenen met partnergeweld (IGVM, 2010)
- Meer dan één op drie LGBTI-personen maakte de voorbije twee jaar fysiek geweld mee en bijna twee op drie een vorm van seksueel geweld (Transgender infopunt, 2023)
- In vergelijking met mannen worden vrouwen vijf keer zo vaak onder druk gezet om een naaktfoto te maken of laten maken. Ze krijgen ook twee keer zo vaak ongewenste naaktbeelden toegestuurd (IGVM, 2022)

Deze cijfers tonen hoe wijdverspreid, omvangrijk en systematisch gendergerelateerd geweld is. Concrete maatregelen zijn dringend nodig. Furia pleit prioritair voor:

- **Zet in op preventie**

Gendergerelateerd geweld kost gigantisch veel aan de samenleving: psychosociale en medische zorg aan slachtoffers, inzet van politie en justitie, inkomensverlies van de slachtoffers...

Desondanks wordt weinig op preventie ingezet.

- **Meer coördinatie:** Een structureel preventiebeleid betekent afstemming en planning tussen de verschillende beleidsniveaus en -domeinen.
- **Intersectioneel:** met oog voor geweld op kruispunten van sekse, migratieachtergrond, handicap, seksuele voorkeur, genderidentiteit...
- **Van jongs af aan:** De uitholling van de eindtermen voor het secundair onderwijs maakt dat er voor geweldpreventie niet noodzakelijk aandacht is op school. Nochtans is het cruciaal om met kinderen en jongeren aan de slag te gaan rond stereotypen over mannelijkheid en vrouwelijkheid, digitale verspreiding van niet-consensuele beelden, relatievorming, grenzen en weerbaarheid.
- **Specifieke sensibilisering over gendergerelateerd digitaal geweld:** Nog te veel daders en slachtoffers zijn zich er niet van bewust dat het delen van beelden zonder toestemming, ook als je ze niet zelf verspreide maar gewoon ontving, online dreigen met geweld, online haatspraak... strafbaar is.
- **Getuigen betrekken:** Gezien de omvang van gendergerelateerd geweld in onze samenleving zijn er niet alleen veel slachtoffers, maar ook veel (professionele) getuigen. Vaak weten zij niet hoe te reageren terwijl ze wel degelijk een rol kunnen spelen. Preventiecampagnes moeten ook hen aanspreken. Reik hen een vocabularium, kader en concrete handvatten aan.

- **Creëer een gespecialiseerde rechtbank gendergerelateerd geweld**

Intrafamiliaal geweld raakt domeinen die door verschillende rechtbanken behandeld worden. Zo komt echtscheiding voor de familierechtbank maar partnergeweld voor de correctionele rechtbank. Nochtans is het (levens)belangrijk om de echtscheiding en verblijfs- en/of bezoeksregeling van de kinderen niet los van het intrafamiliaal geweld te bekijken. Daarom pleit Furia voor een gespecialiseerde rechtbank inzake gendergerelateerd geweld die intersectioneel werkt. Dat zou bovendien verdere specialisatie bevorderen die de opvolging van andere vormen van gendergerelateerd geweld ten goede zou komen.

- **Realiseer performante slachtoffer- en daderhulp**

- **Een voldoende, effectief en structureel aanbod aan dadertherapie:** Er is te weinig begeleiding beschikbaar voor plegers van gendergerelateerd geweld en plegers van seksueel misbruik van kinderen. Furia bepleit een significante uitbreiding en structurele verankering van het bestaande aanbod en monitoring van de effectiviteit ervan.
- **Verruiming van de bereikbaarheid van de telefonische hulplijn 1712:** Geweld kent geen uren. Vaak vindt het 's avonds plaats, in het weekend, op een feestdag... Mensen met een (dringende) vraag over geweld zouden op elk uur van de dag moeten kunnen bellen of chatten.
- **Investeer in gespecialiseerde hulpverlening:** In de schoot van het dit jaar opgerichte Vlaams Mensenrechteninstituut richtte de Vlaamse overheid het Vlaams Meldpunt grensoverschrijdend gedrag op. Er zijn evenwel niet alleen toegankelijke meldpunten nodig maar ook voldoende professionele hulp. En daar knelt het schoentje. Wachtlijsten voor gespecialiseerde begeleiding zijn schering en inslag. Nieuwe eerstelijns hulp heeft enkel zin met een voldoende en kwalitatief tweedelijns aanbod om met de hulpvraag aan de slag te gaan.
- **Gespecialiseerde psychosociale hulp bij gendergerelateerd digitaal geweld:** Slachtoffers kunnen vandaag terecht bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) voor hulp bij het verwijderen van beelden en juridische bijstand. Gespecialiseerde psychosociale hulp ontbreekt evenwel in het hulpverleningslandschap.
- **Gratis bedden in het vluchthuis voor iedereen, ongeacht je statuut:** Een vluchthuis is niet gratis. Aan rato van de dagprijs betaal je er al snel meer dan je bijdrage aan de huur van of afbetaling van de gezinswoning (kosten die blijven doorlopen tijdens je verblijf), zeker als je kinderen hebt. Het OCMW komt tussen bij kleine inkomens, maar die regeling geldt niet voor vrouwen zonder papieren. Bedden in een vluchthuis horen niet betalend te zijn. De opvang moet voor iedereen, ongeacht statuut, toegankelijk zijn.

4. De kennis van hulpverleners over opgroeien, samenleven en het voorkomen van geweld in niet-klassieke relatievormen moet worden verbreed

Hulpverlening en opvoedingsondersteuning zijn afgestemd op klassieke relatievormen. Alternatieve relatievormen hebben nochtans hun eigen specificiteit en uitdagingen.

II. WONEN

Het is de hoogste tijd om de wooncrisis ernstig te nemen. Een heel pakket maatregelen is nodig, dat inzet op beschikbaarheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid van kwaliteitsvolle huisvesting voor iedereen als op een veilige en kwaliteitsvolle publieke ruimte zoals toegankelijk openbaar vervoer en gemeenschappelijke voorzieningen. Zorgzaamheid moet daarbij het leidende principe zijn.

5. Bouw een voldoende en kwalitatief zorgaanbod in de directe leefomgeving uit

De overheid moet voorzien in een voldoende, kwalitatief en toegankelijk aanbod aan zorg in de eigen leefomgeving voor kinderen, bejaarden en personen met een handicap. Furia vertrekt hierbij van een rechtenbenadering: elk kind, elke bejaarde, elke persoon met een handicap heeft recht op een plek.

Bij onvoldoende aanbod of toegankelijkheid omwille van kostprijs, urenlange verplaatsingen of wachtlijsten, blijven mensen noodgedwongen thuis om zelf deze zorg op te nemen. De facto zijn het vooral vrouwen die deze ontbrekende zorg opnemen en invullen. De recente verstrenging van de voorwaarden voor tijdskrediet straft hen dubbel. Het gebrek aan kwaliteitsvolle en toegankelijke professionele zorg staat haaks op de ambitie om de werkzaamheidsgraad verder op te trekken.

6. Realiseer betaalbare en kwalitatieve huisvesting voor iedereen en in het bijzonder voor kwetsbare groepen

Inkomen is een bepalende factor voor het vinden van een kwalitatieve woning. Met een loonkloof van 21% hebben vrouwen doorgaans een minder gunstige vertrekpositie. Het maakt hen ook vaker financieel afhankelijk van een partner. In situaties van geweld verhoogt dat de drempel om de relatie te verbreken of te vertrekken. Bijna $\frac{1}{5}$ van de kinderen groeit op in een éénoudergezin. Meer dan $\frac{3}{4}$ van hen zijn alleenstaande moeders. Zij zijn extra kwetsbaar op de krappe woningmarkt.

- **Investeer in sociale huisvesting**

- **Verhoog het bouwritme en verdubbel het aantal sociale huurwoningen**

Sociale huisvesting is de belangrijkste oplossing om het recht op wonen te waarborgen voor mensen met een laag inkomen. Het huidige aandeel sociale woningen van 7% is absoluut onvoldoende om aan de nood te voldoen. Het aantal huishoudens dat in aanmerking komt, overschrijdt bovendien ruimschoots de lange wachtlijsten. Furia steunt de eis van Decenniumdoelen om het percentage sociale woningen minstens te verdubbelen en verder op te trekken tot 20% in een stedelijke context.

- **Voorzie een even groot segment aan budgethuurwoningen**

Budgethuurwoningen zijn voor huurders die te veel verdienen om in aanmerking te komen voor een sociale woning, maar te weinig om comfortabel te huren op de private huurmarkt. De huurprijs ligt gemiddeld lager dan de marktprijs.

- **20% sociale huurwoningen en 20% budgethuurwoningen moet de regel zijn bij nieuwe ontwikkelingsprojecten**

Maak het opnieuw mogelijk om een sociale last op te leggen die voorziet in de verplichte bouw van sociale woningen en budget huurwoningen bij nieuwe projecten. Dat zal ook de sociale mix onder de bewoners ten goede komen.

- **Verbeter de kwaliteit van woningen op de private huurmarkt**
 - **Voer het conformiteitsattest gradueel in elke gemeente in**
De kwaliteit van woningen op de private huurmarkt laat vaak te wensen over. Nochtans moet elke woning die in Vlaanderen verhuurd wordt, voldoen aan de voorwaarden van de Vlaamse wooncode. Het conformiteitsattest is het instrument om dat af te dwingen. Gemeenten zijn niet verplicht om dit attest te gebruiken. Het is belangrijk om het conformiteitsattest overal in te voeren, maar op een graduele manier zodat het krappe aanbod niet nog krimpt.
 - **Koppel renovatiepremies voor eigenaars aan betaalbare huurprijzen**
Hoewel het optrekken van de kwaliteit van vele ondermaatse huurwoningen noodzakelijk is, mag dat niet leiden tot prijsverhogingen die kwetsbare groepen nog meer uit de markt duwen. Betaalbare huurprijzen moeten daarom een voorwaarde zijn voor renovatiepremies voor eigenaars van huurwoningen.
 - **Koppel indexering aan kwaliteit van de huurwoning**
De Vlaamse regering bevroor de indexering van huurprijzen van energievervlindende huurwoningen tussen 1 oktober 2022 en 1 oktober 2023. De maatregel moet behouden blijven. Het is onlogisch dat kleine inkomens de grootste uitgaven voor energie moeten ophoesten omdat de kwaliteit van de woning ondermaats blijft.
- **Stop het bevoordelen van kopers ten nadele van huurders**
Overheden zetten decennialang in op kopen ten nadele van huren. Vrouwen zijn hierdoor onevenredig getroffen. Ze zijn minder economisch zelfstandig wat het moeilijker maakt om eigendom te verwerven. Bovendien verliezen ze vaker de eigendomsstatus na echtscheiding.
- **Ondersteun dak- en thuisloze vrouwen met een specifieke aanpak**
30 tot 35% van de daklozen is een vrouw. Ze zijn minder zichtbaar. Uit veiligheidsoverwegingen nemen ze bewust een onzichtbare positie in. Ze doen ook meer aan couch-sleeping bij vrienden of kennissen. Slachtoffers van geweld die thuis niet meer terecht kunnen, komen in de noodopvang terecht.
 - **Breng vrouwelijke dakloosheid in kaart:** Dat zal de kennis vergroten.
 - **Ontwikkel specifieke opvang en ondersteuningsprogramma's:** Die programma's moeten rekening houden met de specifieke behoeften en veiligheidszorgen van dakloze vrouwen. Housing first kan daar een onderdeel van zijn. Housing first gooit de klassieke logica om: huisvesting komt eerst en er zijn geen extra voorwaarden.
- **Hou woonzorgcentra betaalbaar**
 - **Breng de pensioenkloof in rekening:** Het woonzorgcentrum kost vandaag vaak dubbel zoveel als het gemiddeld pensioen. Met een pensioenkloof van 23% is het verschil voor vrouwen nog groter dan voor mannen. Bovendien is de gemiddelde levensverwachting van vrouwen hoger.
 - **Geen commercialisering van de zorg:** Bijna $\frac{1}{3}$ van de Vlaamse woonzorgcentra zijn commerciële instellingen. Vaak in handen van enkele grote groepen. Commerciële woonzorgcentra hanteren de duurste prijzen, maar zetten ook het minst extra personeel in. Commercialisering van zorg gaat duidelijk ten koste van de prijs én de kwaliteit van de zorg.

7. Gelijke toegang tot huisvesting

Aantoonbare discriminatie, het tekort aan betaalbare woningen en steeds nieuwe voorwaarden voor sociale woningen maken dat niet iedereen gelijke toegang heeft tot kwalitatieve huisvesting. Dat raakt in het bijzonder kwetsbare groepen vrouwen zoals vrouwen met migratieroots, alleenstaande moeders of vrouwen met een handicap.

- **Zet praktijktest in om discriminatie aan te pakken**

Praktijktests in verschillende Vlaamse steden tonen keer op keer etnische discriminatie op de huurmarkt aan. Ook rolstoelgebruikers worden vaak gediscrimineerd. Discriminatie op basis van sekse werd in sommige steden vastgesteld. Zo worden vrouwen in Antwerpen minder uitgenodigd voor een plaatsbezoek en in Mechelen geldt dat voor alleenstaande moeders.

Praktijktesten zijn een goed instrument om discriminatie in kaart te brengen, makelaars en eigenaars te sensibiliseren en indien nodig een juridisch dossier voor te bereiden voor hardleerse overtreders.

- **Organiseer woonzoekondersteuning**

Bij woonzoekondersteuning gaan woonzoekers samen met personen of gezinnen op zoek naar een geschikte woning. Woonzoekondersteuning kan opgenomen worden door vrijwilligers, maar dan moeten ze professioneel ondersteund worden.

- **Geen discriminerende voorwaarden voor het recht op een sociale woning**

Begin dit jaar trok de overheid de vereiste taalkennis van het Nederlands op van niveau A1 tot niveau A2. Dat niveau moet na 2 jaar behaald zijn. De nodige cursussen moeten zelf bekostigd worden. Het is ook verplicht om je in te schrijven als werkzoekende bij de VDAB als je niet beroepsactief bent. Er is geen vrijstelling voor mantelzorgers, huisvrouwen en -mannen en voor wie niet werkt omwille van de zorg voor een gezinslid waarvoor geen opvang voorzien is (bv. kind met een zware handicap). Wie niet voldoet aan deze verplichtingen, krijgt een geldboete. Eerder werd al lokale binding als voorrangregel ingevoerd. Dat houdt in dat je in een periode van 10 jaar minstens 5 jaar onafgebroken in een stad of gemeente moet wonen.

Het opleggen van extra voorwaarden is geen oplossing voor het tekort aan sociale woningen. Het holt het recht op wonen uit en vergroot de uitsluiting van de kwetsbaarste groepen.

- **Voorzie voldoende sociale woningen die ook toegankelijk zijn voor personen met een handicap**

8. Ondersteun collectieve woonvormen en maak ze meer toegankelijk

Gezamenlijke huisvestingsmodellen zijn woonvormen waarbij meerdere huishoudens of individuele personen gemeenschappelijke voorzieningen of ruimtes delen, zoals keukens, badkamers, woonkamers of tuinen. Ze zijn ontworpen om verschillende doelen te dienen, zoals het gemeenschapsgevoel bevorderen, lagere woonkosten, duurzaamheid, intergenerationele zorgzaamzaamheid of tegemoetkomen aan specifieke behoeften van bewoners. Voorbeelden zijn wooncoöperaties, intergenerationele huisvesting, cohousing, commons. Ze bieden ook voordelen voor vrouwen, zoals financiële besparingen en sociale ondersteuning.

Vaak zijn dergelijke initiatieven afhankelijk van particuliere financiering, wat hun toegankelijkheid beperkt en soms leidt tot afgesloten gemeenschappen exclusief voor bewoners. Het inzetten van publieke gronden of patrimonium voor meer betaalbaarheid en het ontwikkelen van sociale woongelegenheden die diverse vormen van wonen mogelijk maken, kan dergelijke initiatieven toegankelijker maken.

9. Creëer kwaliteitsvolle publieke ruimte

De overheid moet zich actief inzetten om gendergelijkheid en inclusiviteit in de openbare ruimte te bevorderen. De openbare ruimte moet voor iedereen toegankelijk en gastvrij zijn.

- **Betrek alle demografische groepen bij de besluitvorming over de inrichting van de publieke ruimte**

Mogelijke technieken hiervoor zijn de organisatie van dialoogmomenten of verkennende wandelingen. Mensen die elke dag in een buurt wonen en leven, zijn immers expert in het gebruik van de publieke ruimte. In 1989 startte een actiecomité tegen geweld op vrouwen in de metro van Toronto (Canada) met wandelingen om de ervaringen van vrouwen in de publieke ruimte in kaart te brengen.

Ze kwamen tot 6 basisprincipes om op te letten:

- Weten waar je bent en waar je heen gaat (bv. signalisatie, overzicht...)
- Zien en gezien worden (bv. verlichting, donkere hoeken vermijden...)
- Horen en gehoord worden (bv. campagnes om seksuele intimidatie te voorkomen...)
- Samen dingen doen (bv. mogelijkheden tot ontmoeting en voor gemeenschapsleven)
- Kunnen ontsnappen (bv. vluchtwegen) en hulp bekomen
- Leven in een propere en verwelkomende omgeving (bv. toegankelijkheid voor iedereen, o.m. voor rolstoelen en kinderwagens, openbare toiletten, onderhoud..)

Deze feministische methodiek verspreidde zich intussen wereldwijd. Het blijft een uitstekend instrument om met de betrokkenen zelf pijnpunten in kaart te brengen en tot oplossingen op maat te komen voor een meer inclusieve publieke ruimte.

- **Geef specifieke aandacht aan meisjes**

9 op 10 jonge meisje in grote steden maakte al seksuele intimidatie mee. Dat beperkt hun bewegingsvrijheid omdat ze hun gedrag aanpassen waarbij ze bv. bepaalde plaatsen vermijden, andere routes nemen, enkel samen met vrienden op stap gaan... Ook de inrichting van de openbare ruimte speelt hen parten. Veel pleintjes en sportveldjes worden gedomineerd door jongens.

III. REPRODUCTIEVE RECHTVAARDIGHEID

Reproductieve rechtvaardigheid betekent dat iedereen de keuze moet hebben om wel of geen kinderen te krijgen en om de kinderen die ze krijgen op te voeden in veilige, zorgzame en duurzame gemeenschappen.

10. Kwalitatieve kinderopvang voor kinderen én ouders én personeel

Het is crisis in de kinderopvang. Het aantal openstaande vacatures piekt waardoor crèches noodgedwongen sommige dagen zelfs de deuren moeten sluiten. De hoge werkdruk en lage lonen zijn hier niet vreemd uit. 95% van de werknemers in deze sector zijn vrouwen.

- **Maak van kinderopvang een collectief recht, ongeacht het statuut van de ouder.**

- **Geen nieuwe voorrangsregels**

De laatste septemberverklaring van de Vlaamse regering stelt dat “kinderopvang in de eerste plaats bedoeld is voor werkende ouders” en wil de voorrang beperken tot wie met het gezin gemiddeld 4½ werkt of een opleiding volgt. Gezinnen zullen de optelsom moeten maken. Wanneer de ene partner voltijds werkt en de andere halftijds komen ze er niet. Ook alleenstaande ouders die de lat niet halen, vallen uit de boot. Deze verstrenging van de voorrangsregels treft vooral vrouwen omdat zij vooral deeltijds werken: 41% van de beroepsactieve vrouwen werkt deeltijd. Zorg is hun belangrijkste motivatie voor deeltijds werk. Daarnaast zijn in veel vrouwelijke sectoren zoals de schoonmaak/dienstencheques, zorg, detailhandel... deeltijdse contracten standaard omwille van de nood aan flexibiliteit, de zwaarte van de job...

- **Behoud de bestaande voorrangsregels en de 20% inspanningsverbintenis voor kwetsbare groepen**

Criteria zoals inkomen en gezinssituatie zullen niet langer gebruikt worden in de nieuwe voorrangsregels. Bovendien wordt het aantal plaatsen dat gereserveerd wordt voor kwetsbare gezinnen gehalveerd tot 10%. De nieuwe regels zullen dan ook alleen maar het Mattheüseffect in de kinderopvang versterken terwijl kwalitatieve kinderopvang een cruciaal instrument is in de strijd tegen ongelijkheid. Strengere voorrangsregels lossen het tekort aan plaatsen niet op.

- **Verlaag de kindnorm in zowel de voorschoolse als buitenschoolse kinderopvang**

- **Zet in op een verdere verlaging van de kindnorm in de kinderopvang tot 5**

De Vlaamse regering kondigt in de septemberverklaring een verlaging van de kindnorm aan tot 5 kinderen per begeleider voor baby's tot 12 maanden en 7 kinderen per begeleider voor oudere kinderen en gemengde groepen. Slechts weinig groepen bestaan evenwel uitsluitend uit baby's waardoor de kindnorm in praktijk hoog blijft.

- **Bereken de kindnorm enkel op het aantal kinderverzorgers**

Het wordt ook mogelijk om logistiek medewerkers in te zetten om de kinderverzorgers bij te staan. Die logistieke medewerkers tellen evenwel mee bij de berekening van het aantal begeleiders, met alle risico's van dien voor de kwaliteit van de zorg. Een dergelijke noodgreep is geen structurele oplossing.

- **Houd vast aan de bestaande kindnorm van 14 in de buitenschoolse opvang**

Ook in de buitenschoolse opvang voor kinderen van 3 tot 12 jaar is de werkdruk onaanvaardbaar hoog. Zeker als de geplande verhoging van de kindnorm van 14 tot 18 kinderen per begeleider in 2026 doorgevoerd wordt.

- **Eerlijke lonen, correcte statuten en gelijke arbeidsvoorwaarden**

De zorg die begeleiders in de kinderopvang bieden, is essentiële arbeid. Zonder die zorg valt een deel van de samenleving stil. Dat moet zich weerspiegelen in de loon- en arbeidsvoorwaarden.

- **Versterk de opleiding en pedagogische ondersteuning**

Kinderopvang is geen parking voor kinderen van werkende ouders. Kinderopvang heeft niet louter een economische functie, maar ook een sociale en pedagogische functie.

- **Doorbreek stereotypen over mannen en zorg**

Minder dan 2% van de kindbegeleiders in de kinderopvang is immers man. Zet een breed pakket van sensibiliserende maatregelen in zoals studieoriëntering die ook jongens naar zorgberoepen oriënteert, een diversere beeldvorming en uitbreiding en verplichting van het geboorteverlof voor de partner waardoor zorg door mannen verder genormaliseerd wordt.

11. Maak het voor iedereen mogelijk om werk en gezin te combineren

- **Realiseer collectieve arbeidsduurverkorting en verlaag de norm voor voltijds werk**

41% van de werkende vrouwen werkt deeltijds tegenover 12% van de werkende mannen. De zorg voor kinderen of andere afhankelijke personen is één van de belangrijkste redenen waarom vrouwen deeltijds werken, terwijl deeltijds werkende mannen die reden nauwelijks vernoemen. Deeltijds werk heeft een grote impact op je inkomen, loopbaankansen en pensioenopbouw. Verlaag daarom de norm voor voltijds werk. Collectieve arbeidsduurverkorting met loonbehoud zou iedereen toelaten om betaald en onbetaald werk te combineren zonder in te boeten op inkomen en sociale zekerheidsrechten.

- **Schaf de anciënniteitsvoorwaarden voor verlofstelsels af en verhoog de vergoeding voor kleine inkomens.**

Verlofstelsels zoals de thematische verlopen en tijdskrediet komen vandaag vooral ten goede aan begoede klassieke gezinnen met twee inkomens. Door het inkomensverlies zijn deze stelsels moeilijk op te nemen door huishoudens met kleine inkomens. Dat geldt des te meer voor alleenstaande ouders - de facto merendeels moeders. Nochtans is voor hen de druk van de combinatie werk, zorg en huishouden extra hoog.

Begin 2023 werden de voorwaarden voor tijdskrediet strenger: je moet onder meer langer gewerkt hebben bij dezelfde werkgever om toegang te krijgen. Hierdoor zijn deze stelsels nog minder toegankelijk voor wie een onzekere arbeidsmarktpositie heeft.

- **Breid het geboorteverlof voor vaders en meemoeders verder uit en maak het verplicht**

Dat stimuleert een meer gelijke verdeling van de zorg.

12. Kader abortus binnen preventie gezondheidszorg

Midden april 2023 werd het wetenschappelijk rapport over de abortuswet- en praktijk voorgesteld in het parlement. De academische conclusies zijn glashelder en herhalen de eisen van de vrouwen- en abortusbeweging: de abortuswet en -praktijk moeten aangepast zodat ze meer tegemoetgekomen aan de autonomie van de vrouw. Eén op vijf vrouwen in België ondergaat een abortus.

- **Garandeer het recht op abortus voor elke vrouw en elke persoon met vrouwelijke seksekenmerken ongeacht het statuut**

In het bijzonder vluchtelingen, vrouwen zonder papieren en daklozen hebben vandaag immers moeilijk toegang tot snelle abortuszorg. Abortuszorg moet erkend worden als dringende medische hulp.

- **Schaf de verplichte bedenktijd af**

De bedenktijd van 6 dagen is betuttelend. Het beslissingsproces start immers vóór de eerste raadpleging, namelijk op het moment dat de ongewenste zwangerschap vastgesteld wordt. Daarom weegt de verplichte bedenktijd en moet die worden afgeschaft.

- **Trek de termijn op tot 18 weken**

Jaarlijks trekken enkele honderden vrouwen naar Nederland omdat ze de wettelijke termijn in België overschrijden. Het kan iedere vrouw overkomen, maar niet elke vrouw heeft de nodige middelen om naar Nederland te trekken. België moet die zorg zelf organiseren. Daarom moet de termijn opgetrokken worden tot 18 weken.

- **Schrijf abortuszorg in het gezondheidsrecht in**

Zo zijn patiëntenrechten en kwaliteitseisen van toepassing. Dat laat toe om het moraliserend perspectief te verlaten en abortuszorg vorm te geven als een medische handeling in het kader van preventieve gezondheidszorg aan vrouwen.

- **Betaal anticonceptiva terug voor alle leeftijden en dus ook voor wie ouder is dan 25 jaar**

Dat geldt in het bijzonder voor langdurige anticonceptiva die duur zijn bij aankoop. De onderzoekers stelden immers vast dat het aantal abortussen in dalende lijn gaat in de leeftijdsgroep waarvoor volledige terugbetaling van anticonceptiva geldt. Furia benadrukt dat het gebruik van anticonceptiva altijd een vrije keuze moet blijven.

13. Solidair met kwetsbare vrouwen

- **Geef specifieke aandacht aan reproductieve rechten van vrouwen met een handicap.**

Zowel het CEDAW-opvolgingscomité als het VN-Verdrag inzake Rechten van personen met een handicap roept op om de reproductieve rechten van vrouwen met een handicap te garanderen. Dat betekent voorlichting op maat, recht op moederschap en enkel sterilisatie op eigen vraag.

- **Geen dwangzorg**

Voorstellen die de ondertoezichtstelling in de jeugdhulp willen uitbreiden naar de foetus om zo zwangere vrouwen gedwongen te kunnen opnemen, zetten het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen en het recht op abortus op de helling. Bovendien gaat het in tegen het principe van vrijwilligheid dat cruciaal is voor een succesvol hulpverleningstraject. Gedwongen opname verandert ook niks aan eventuele onderliggende problemen zoals intrafamiliaal geweld, schulden, huisvestingsproblemen... In een context van tekort aan middelen voor gepaste vrijwillige hulpverlening moet dat de eerste prioriteit zijn. Een positieve hulpverleningservaring opent immers de deur naar toekomstige hulp. Wie daarentegen bang is voor hulpverleners of justitie, zal onder de radar verdwijnen. Furia roept dan ook op om voldoende te investeren in hulp op maat voor kwetsbare zwangere vrouwen.

- **Verhoog de expertise bij zorgverleners over psychische problemen voor en na de bevalling**

1 op 5 vrouwen kampt met psychische problemen in de periode voor en na de bevalling. De problemen variëren van depressieve stoornissen of angststoornissen tot ernstige postnatale depressies en uitzonderlijk psychotische stoornissen of een postpartumpsychose. Bij 75 procent van de moeders worden ze niet herkend. Slechts 1 op de 10 krijgt de juiste hulp. Psychische problemen na een bevalling blijven grotendeels onder de radar. De moeders in kwestie zijn vaak ten onrechte beschaamd omdat ze niet op die roze wolk zitten waarover iedereen het heeft. En zorgverleners hebben niet altijd de reflex om gericht te vragen naar de mentale toestand van hun patiënt. Bovendien is lang niet iedereen opgeleid om gepast te reageren. Daarom moet de kennis over mentale problemen tijdens de zwangerschap en na de bevalling omhoog bij die zorgverleners die het vaakst met de moeders in contact komen zoals vroedvrouwen, gynaecologen, huisartsen en kinderartsen

Furia is een feministische denktank en actiegroep die ijvert voor een solidaire en meer gelijke samenleving. Furia koppelt kritische reflectie aan concrete actie en streeft naar een solidaire en inclusieve samenleving zonder ongelijkheid en discriminatie. Furia vertrekt vanuit de reële levens van mensen en neemt in haar analyses en acties de perspectieven van zoveel mogelijk v/m/x mee. Meer informatie: www.furiavzw.be

